

*Контарьова Н.Д., магістрант 2 року підготовки,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ISSUES OF RISK MANAGEMENT

Анотація. Стаття присвячена теоретичним та методичним питанням управління ризиком на підприємстві. Визначається загальний алгоритм управління ризику, визначаються основні методи управління ризиком.

Ключові слова: ризик, ризик менеджмент, управління ризиком.

Abstract. The article is devoted to theoretical and methodological issues of risk management at the enterprise. The general risk management algorithm is determined, the main methods of risk management are determined.

Keywords: risk, risk management.

Постановка проблеми. В своїй діяльності підприємства неодмінно стикаються із невизначеністю, невизначеністю яка формує непередбачуваність наслідків того чи іншого управлінського рішення. В свою чергу, управлінці намагаються мінімізувати непередбачуваність впливу, та з цією метою значну увагу приділяють питанням управління ризиками. Тобто ризик менеджменту.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанням управління ризиком та ризик менеджменту присвячено роботи: Вітлінський В.В. та Великоіваненко Г.У. [1], Старостіна А.О. та Кравченко В.А. [2], Писаревського І.М. [3], Пікуса Р. [4], Машини Н.И [5], Івченко І.Ю. [6], Зуб А.Т та Локтионова М.В. [7], Донець Л.І. [8] та інших.

Виклад основного матеріалу. Формування системи управління ризиком (ризик-менеджмент) на підприємстві необхідно здійснювати в чітко визначеній послідовності (рис. 1).

Процес управління ризиком включає у себе наступні етапи:

- аналіз ризику;
- вибір методів впливу на ризик;
- прийняття рішень.

Розглянемо більш детально покроковий алгоритм здійснення процесу управління ризиком:

- аналіз та діагностика економічної (управлінської) ситуації, пов'язаної з певним об'єктом (проект) і обтяженої ризиком. Визначення головних завдань, основних суперечностей (неузгодженостей), домінуючих тенденцій;

- виявлення інтересів основних учасників подій, їхнього ставлення до ризику;
- виявлення управлінських цілей, методів та засобів їх досягнення;

- аналіз основних чинників (параметрів), які впливають на прийняття рішень, розподіл їх на керовані та некеровані параметри ризику;

- здобуття інформації про можливі діапазони значень некерованих параметрів (чинників) ризику;

- генерація набору альтернативних варіантів проекту (об'єкта, способу дій);

- виявлення пріоритетів (системних критеріїв) суб'єкта ризику, щодо різних варіантів проекту (об'єкта, способу дії);

- оцінювання згенерованих альтернативних варіантів. Вибір їх підмножини, що найкраще відповідає вимогам суб'єкта ризику;

- розробка відповідного способу дій (програми), яка була б найкращою (найбільш

ефективною) з погляду переведення обтяженої ризиком ситуації у більш сприятливу.

Рис.1. Схема механізму формування ризик-менеджменту на підприємстві

Основою управління ризиком є цілеспрямований пошук і організація роботи зі зниження ризику, отримання і збільшення віддачі в невизначеній господарській ситуації.

Кінцева мета керування ризиком відповідає цільовій функції підприємництва. Вона полягає в отриманні найбільшого прибутку за оптимального, прийняттого співвідношення прибутку і ризику. Управління ризиком здійснюється з використанням наступних методів (рис. 2).

Розглянемо більш детально кожен із запропонованих методів. Уникнення ризику означає уникнення заходів, пов'язаних з ризиком. Утримання ризику означає, що ризик залишається за суб'єктом ризику.

Передача ризику означає, що суб'єкт ризику (наприклад інвестор) передає відповідальність за ризик кому-небудь іншому (наприклад страховій компанії).

Зниження ризику – це зниження ступеня ризику, тобто зменшення ймовірності ризику й об'єкту втрат.

Система ризикозахищеності підприємства, повинна охоплювати такі підсистеми: фінансову, інвестиційну, основну, надзвичайну та управлінську діяльності.

Ризикозахищеність фінансової діяльності підприємства ґрунтується на управлінні ризиком його фінансової стійкості. Фінансова стійкість підприємства передбачає, окупність за рахунок діяльності, вкладених у підприємницьку діяльність ресурсів, а отриманий прибуток повинен спрямовуватися на забезпечення самофінансування і незалежності

підприємства від зовнішніх запозичень.

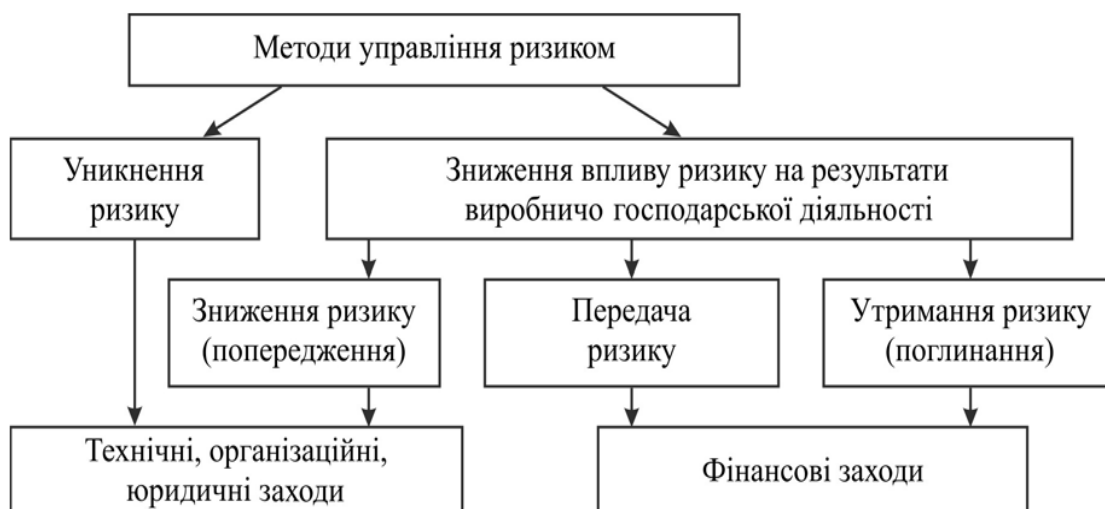

Рис. 2. Методи управління ризиками

Фінансова стійкість – це стан активів підприємства, що гарантує йому постійну платоспроможність. Кількісний аналіз ризику втрати фінансової стійкості підприємства доцільно проводити, використовуючи метод зон, а саме – доцільності затрат.

За цим методом загальний фінансовий стан підприємства поділяють на п'ять фінансових зон, розташованих за ступенем стійкості фінансового стану підприємства.

1. Зона абсолютної стійкості, тобто безризикова зона.

2. Зона нормальної стійкості. Ця зона відповідає області мінімального ризику, коли є мінімальна величина запасів і затрат. Ця зона гарантує платоспроможність підприємства.

3. Зона нестійкого стану. Вона відповідає області підвищеного ризику, коли є надлишок величини запасів і затрат.

4. Зона критичного стану. Ця зона відповідає області критичного ризику, коли в наявності затоварення продукцією.

5. Зона кризового стану. Вона характеризується перевищенням запасів і затовареністю готової продукції, тобто підприємство перебуває на межі банкрутства.

Ідентифікація цих зон здійснюється рядом показників, які, у свою чергу, формують показник, що відокремлює нормальну і ненормальну стійкість або зону критичного стану від зони кризового фінансового стану (стану банкрутства). Даний показник являє собою покриття короткостроковими кредитами і позиками вартість найменш ліквідних оборотних активів – виробничих запасів і готової продукції (за собівартістю, тобто включати витрати обігу). Фінансова нестійкість вважається допустимою, коли $P < 1$.

Одним із заходів покращення фінансової ризикозахищеності підприємства є фінансове покриття ризиків, що являє собою мобілізацію грошових ресурсів для здійснення упередження збитків при настанні ризикових подій.

Фінансування ризиків може здійснюватися через поточний бюджет підприємства, резервні фонди самострахування, які формуються із власних коштів підприємства, а також страхування ризиків підприємства через страхові фонди, із яких можуть бути одержані відповідні відшкодування збитків. Можуть бути залучені кредитні і інвестиційні ресурси банків та інших фінансових інститутів. Можлива також державна підтримка із спеціальних бюджетних і позабюджетних фондів.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок про необхідність запровадження системи ризик менеджменту на підприємстві та неухильного дотримання його загального алгоритму для управління ризиками.

Список використаних джерел

8. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.У. Ризикологія в економіці на підприємстві :

монографія / В.В. Вітлінський, Г.У. Великоіваненко. – К. : КНЕУ, 2004. – 480 с.

9. Старостіна А.О., Кравченко В.А. Ризик-менеджмент: теорія та практика : навчальний посібник / А.О. Старостіна, В.А. Кравченко. – К. : ІВЦ «Видавництво політехніка», 2004. – 200 с.

10. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками / І.М. Писаревський, О.Д. Стешенко. – Харків : ХНУГХ, 2008. – 380 с.

11. Пікус Р. Управління фінансовими ризиками / Р. Пікус. – К. : ЦУЛ, 2011. – 274 с.

12. Машина Н.И. Экономический риск и методы его измерения : учебн. пособие / Н.И. Машина. – Донецк : ООО «Юго-Восток, Лтд», 2004. – 192 с.

13. Івченко І.Ю. Економічні ризики : навчальний посібник / І.Ю. Івченко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 304 с.

14. Зуб А.Т. Теорія и практика антикризисного управління / А.Т. Зуб, М.В. Локтионов. – М. : Генезис, 2005. – 576 с.

15. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : навчальний посібник / Л.І. Донець. – К. : Центр навчальної літератури. 2006. – 312 с.

*Кульчицький С.П., магістрант 2 року підготовки,
спеціальність «Менеджмент»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ФАКТОРУ ЕФЕКТИВНОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

THEORETICAL-METHODOLOGICAL BASES OF SELF-MANAGEMENT AS A FACTOR OF EFFECTIVE MANAGEMENT ACTIVITY IN THE ENTERPRISE

Анотація. У статті розроблено головні положення, що становлять ядро теорії самоуправління людини. Здійснено порівняльний аналіз визначень поняття самоменеджмент. Відзначено основні правила і функції у самоменеджменті.

Ключові слова: самоменеджмент, таймменеджмент, управління, час, контроль.

Abstract. The article develops the main provisions that make up the core of the theory of human self-management. A comparative analysis of definitions of the concept of self-management is carried out. The basic rules and functions in self-management are noted.

Keywords: self-management, time management, management, time, control.

Постановка проблеми. Бути організованим, незалежно від того, чи відноситься це до навколишнього простору або до вашого часу, – означає бути підготовленим. Це означає відчувати себе зібраним, володіти ситуацією, бути готовим використовувати всі наявні можливості і впоратися з будь-якими сюрпризами і несподіванками, які життя створює на вашому шляху. Ми живемо в складному світі, який повний безмежних можливостей, що швидко розвивається.

Актуальність теми визначається тим, що багато керівників, управляючи тими або іншими суб'єктами, недостатньо проявляють організованість, обов'язковість, не вміють раціонально використовувати робочий час. Особливе це стосується молодих менеджерів і управлінців. Від того, яка у них буде самоорганізованість, багато в чому буде залежати і успіх в кар'єрі.

Самоменеджмент перш за все це самоорганізація, уміння управляти собою, керувати процесом управління в найширшому сенсі слова – в часі, в просторі, спілкуванні, діловому світі. Оволодіти даною наукою не так просто, і молодому керівнику треба починати все-таки з самоосвіти, причому мало лише набувати знань, потрібна ще і практична реалізація.